

Kirkkonummi Masala Kettukorven asemakaavan arkeologinen inventointi 2021

Timo Jussila

Tilaaja: Kirkkonummen kunta

Sisältö

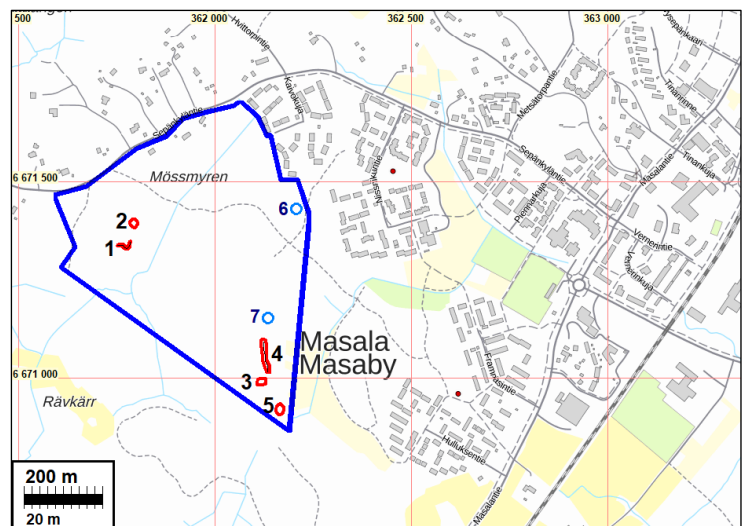
Perustiedot	2
Kartat	3
Inventointi	4
Lähteet	5
Rakenteet	6
1 Mössmyren 1, taisteluhauta	6
2 Mössmyren 2, bunkkeri	6
3 Hullus W 1, pesäke	7
4 Hullus W 2, taisteluhauta	8
5 Hullus W 3, bunkkeri	9
6-7 kuopat	10

Kansikuva: bunkkerin ampuma-aukko länteen. Mössmyrenin lounaispäässä.

Perustiedot

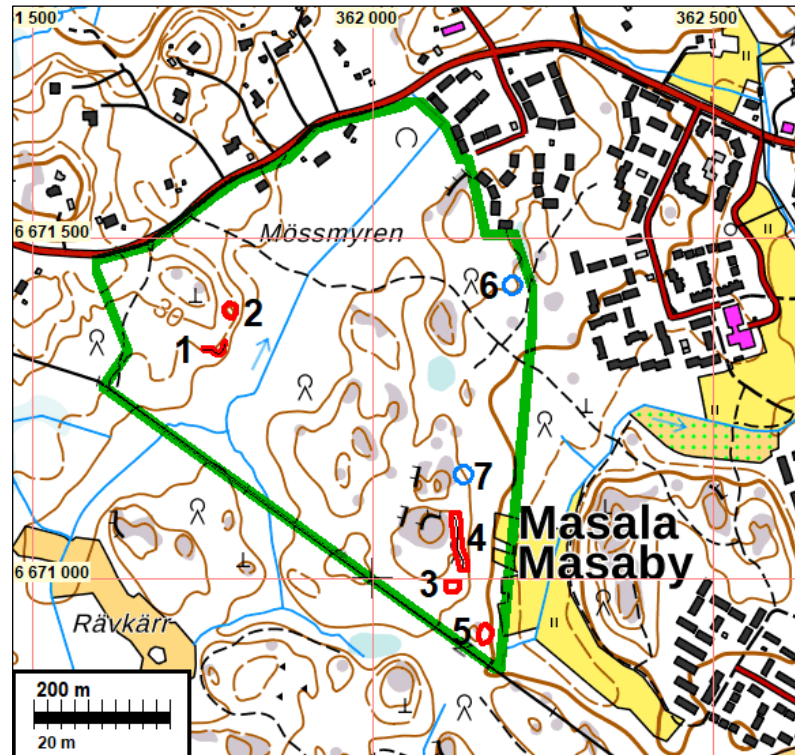
- Alue:* Kettukorven asemakaavan alue, Masalan taajaman länsipuolella ja Sepänkyylän-tien etelä-kaakkoispuolella oleva suo ja metsäalue.
- Tarkoitus:* Selvittää sijaitseeko kaavan alueella kiinteitä muinaisjäänöksiä tai muita suojeltavaksi arvioitavia kulttuurihistoriallisia jäänöksiä – pääpaino Porkkalan vuokra-ajan varustuksissa.
- Työaika:* Maastotyö 9.1.2021.
- Tilaaja:* Kirkkonummen kunta
- Tekijät:* Mikroliitti Oy, Timo Jussila.
- Tulokset* Alueelta ei ennestään tunnettu muinaisjäänöksiä. Alueella on Porkkalan vuokra-aikaisia, Neuvostoarmeijan rakentamia varustuksia: kaksi bunkkeria, kaksi taisteluhautaa ja pesäke. Taisteluhaudat ovat huonokuntoisia. Bunkkerit ovat maan alle tehtyjä betonirakenteita - tai betonirakenteet ovat peitetty maalla. Bunkkerit vaikuttavat keskeneräisiltä tai hätäisesti tehdyiltä, Niiden aukkokohtat ovat avoimia, syviä ja vaarallisia. Ne olisi syytä peittää ja teljetä, ellei rakenteita voi kokonaan hävittää. Suunnistuskartalle merkitty kaksi pesäkettä ovat ilmeisesti ”tavallisia kuoppia” eli maanottokuoppia, niistä ei hahmotu mitään pesäkkeellistä tai korsurakennetta.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta joulukuussa 2020, ellei toisin mainittu. Muinaisjäänösrekisteri on tarkastettu 12/2020. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä.

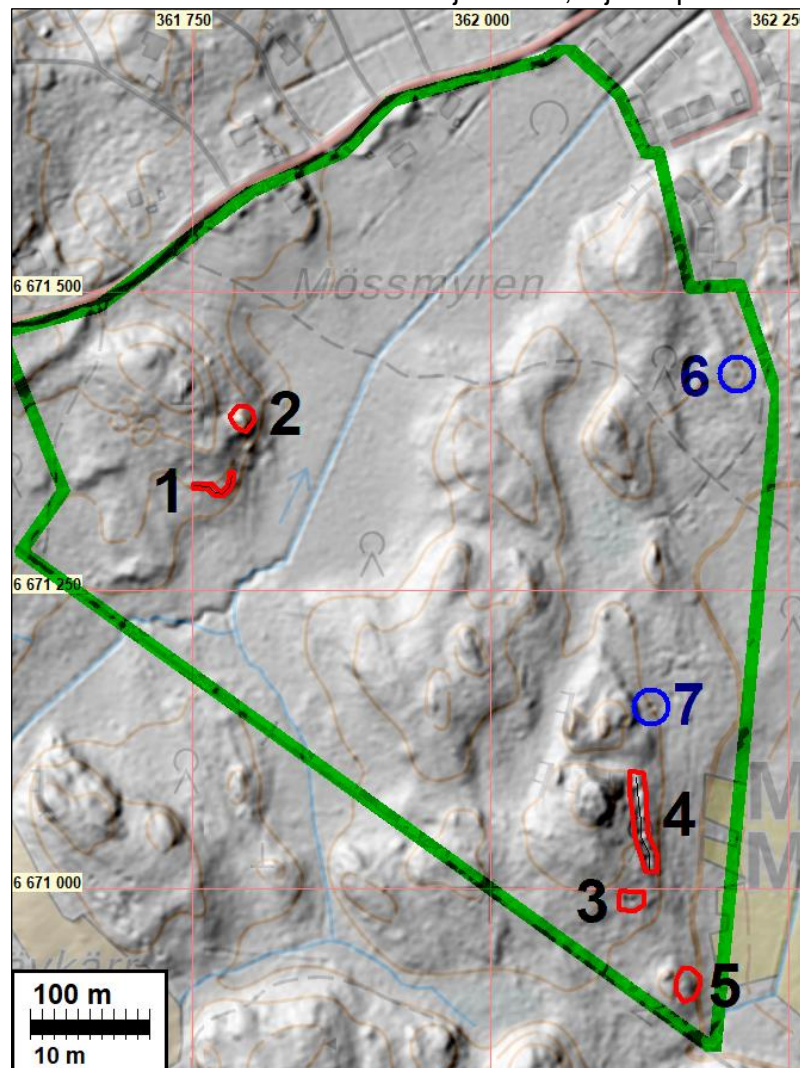

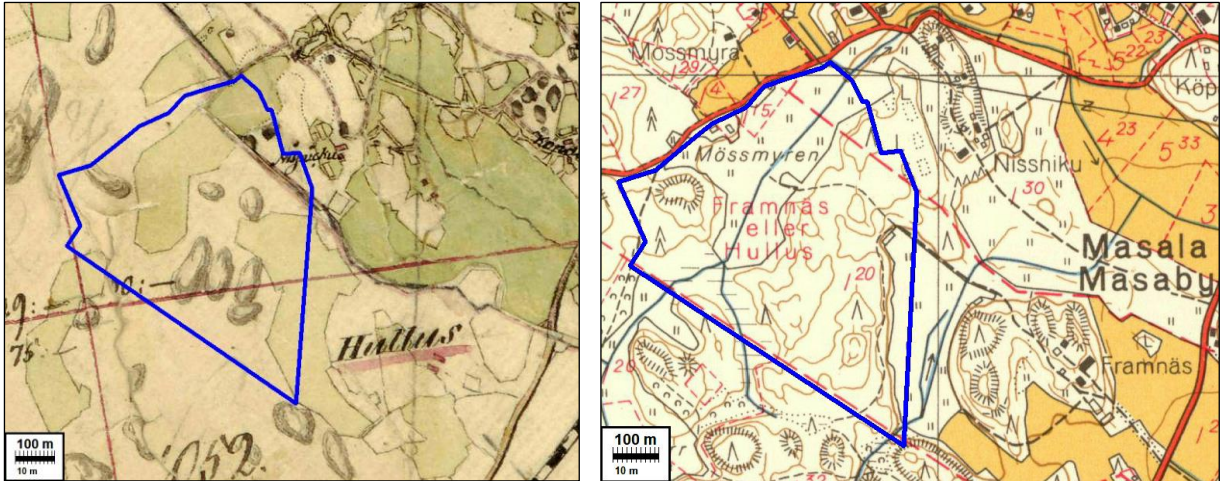
Tutkimusalueen raja sinisellä, varustukset punaisella ja kuopat sinisin ympyröin.

Kartat

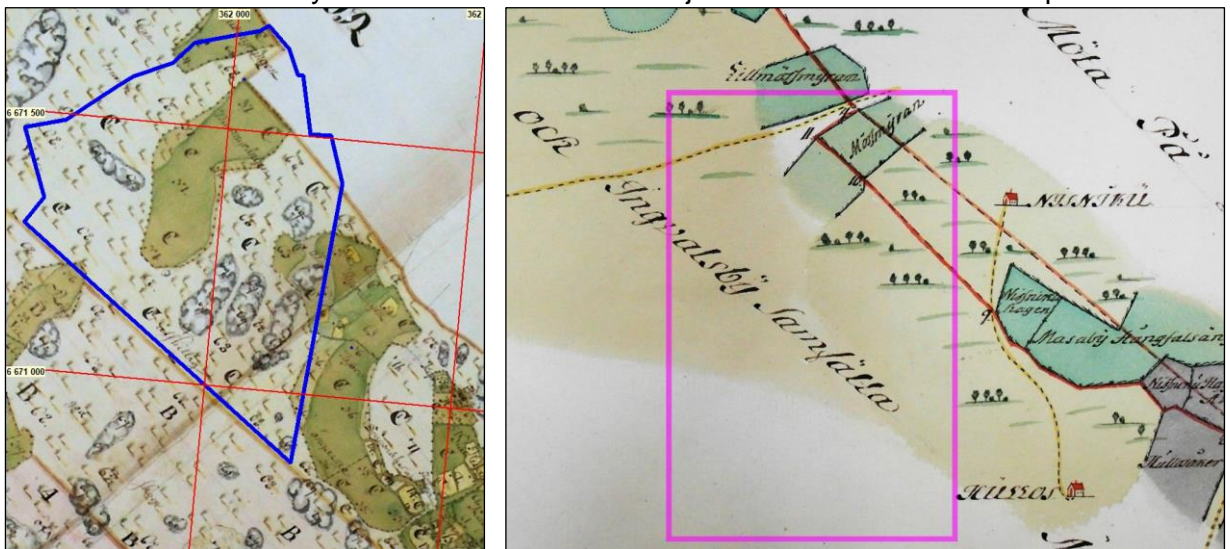
Punaiset merkinnät nro 1-5 ovat varustusten jäänteitä, 6 ja 7 epämääräisiä kuoppia.

Yllä vasemmalla ote v. 1842 pitäjänkartasta ja oikealla v. 1961 peruskartasta.

Alla vasemmalla ote Ingvalsbyn (Hullus) isojakokartasta v. 1778 ja oikealla ote 1761 kartasta, siinä tutkimusalueen sijainti osoitettu karkeasti sinipunaisella suorakaiteella, muissa tutkimusalue on piirretty päälle sinisellä. Alueella ei ole ollut asutusta historiallisella ajalla ennen 1800-luvun loppua jolloin Mössmyrenin pohjoislaitaan perustetaan torppa. Vanha Hulluksen talon tonttima ja Massbyn Nissnikun talon tonttima jäivät molemmat alueen itäpuolelle.

Inventointi

Kirkkonummen kunnalla on vireillä Kettukorven asemakaavahanke Masalan taajaman länsipuolella, Sepänkyläntien eteläpuolella. Kirkkonummen kunta tilasi alueen arkeologisen selvityksen Mikroliitti Oy:ltä. Selvityksen pääpaino oli Porkkalan vuokra-ajan aikaisten (1944-1956) varustusten tarkastuksessa. Timo Jussila teki inventoinnin maastotyön 9.1.2021, työn kannalta kohtalaisen hyvissä olosuhteissa. Maahan oli satanut ohut n. 5 cm pakkaslumikerros, joka ei haitannut mitenkään kulkemista ja maarakenteiden havainnointia.

Tutkimusalue sijaitsee runsaan kilometrin Kirkkonummen vanhasta kirkosta koilliseen. kokonaisuudessaan rakentamatonta, paikoin kallioista metsää ja pohjoisosassa soista purolaaksoa. Maaperä alueella on seutukunnalle tyypillistä: kalliota ja kivikoista moreenia. Alue sijoittuu pääosin 20 – 30 m korkeustasojen välille. Alueella voisi sen korkeustason perusteella sijaita kivikautisia, rantasidonnaisia muinaisjäännöksiä, mutta maasto, maaperä ja topografia eivät sellaisille ole alueella suotuisia. Peltoviljelyä ei alueella ole harjoitettu, pohjoisosan suo – Mössmyren on ollut niittynä. Alue ei kaiken kaikkiaan vaikuta lainkaan potentiaaliselta esihistoriallisille mui-

naisjäännöksille kuten vanhojen karttojen perusteella ei myöskään historiallisen ajan muinaisjäännöksille.

Alue kuuluu lähes kokonaisuudessaan Ingvalsbyn Hulluksen talon maihin – vanhimmissa kartoissa Hullus mainitaan omana, yhden talon kylänä. Hulluksen vanha tonttimaa jää alueen eteläpään itäpuolelle. Alueen pohjoisosan itäpuolella on sijainnut Masabyn Nissnikun talon tonttimaa. Nämä molemmat vanhat tonttimaat ovat muinaisjäännöksiä. Alue on kuulunut Porkkalan vuokra-alueeseen.

Alueelta ja aivan sen läheisyydestä ei tunneta em. tonttimaiden lisäksi kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alueen Koillispuolella on runsaasti vuokra-ajan aikaisia varustusten jäänteitä. [Suunnistusseura Lynxin suunnistuskartalle](#) on tälle alueelle merkitty parenteesin aikaisia rakenteiden jäännöksiä. Ne tarkastettiin nyt maastossa. Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta laaditusta viistovalovarjosteesta (kuten karttapohja sivulla 5) tarkastelin erottuisiko siinä vielä muita varustuksiin viittaavia rakenteita. Muutaman siinä erottuvan kuopan kävin katsomassa.

Alueella on kaikkiaan viisi varustuksen jäännöstä: kaksi maahan kaivetun (tai maalla peitetyn) betonirakenteisen bunkkerin jäännöstä. Molemmissa on niiden päällä auki olevat aukot osin sortuneeseen bunkkeriin – nämä aukot ovat vaarallisia ja ne olisi syytä ”tulpata” ja peittää, ellei rakenteita voi muutoin hävittää. Alueella on kaksi huonokuntoista taisteluhaudan pätkeä (50 m ja 80 m) sekä kk pesäke (kaksi kuoppa ja niitä yhdistävä lyhyt hauta).

Laserkeilausaineistossa erottuvat muut kuopat osoittautuivat luontaisiksi tai selvästi nykyaikaisiksi maanotokuopiksi. Kaksi niistä erottuu säännöllisinä pyöreinä kuoppina eli rakenteina laserkeilausaineistossa ja toinen niistä (nro 6) on Lynxin kartassa merkitty pesäkkeeksi. Näistä kahdesta kuopasta ei kuitenkaan mitenkään hahmotu varustusta ja toinen, pesäkkeeksi merkitty (nro 6) on varsin matala ja epämuotoinen, joten ne ilmeisesti ovat (suhteellisen nuoria) maanotokuoppia.

Parenteesin aikaisia varustuksia Museovirasto suosittelee suojeltavaksi Mrl:n perusteella muina kulttuuriperintökohteina. Alueella olevat taisteluhautojen ja pesäkkeen jäänteet ovat huonokuntoisia ja vaikuttavat keskeneräisiltä tai huonosti rakennetuilta, kenties ”harjoitustöiltä”. Onko niiden suojelu tarpeellista? Samaa voi pohtia 1950-luvun betonirakenteiden eli bunkkereiden osalta – etenkin jos ne ovat rakenteina vaarallisia ja ne pitäisi joka tapauksessa jollain tavalla sulkea.

28.2.2021

Timo Jussila

Lähteet

Alanen, Timo ja Kepsu, Saulo, 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. SKS.

Fattenborg Hans, 1761: Geometrisk Afritning öfver Råskillnaden emellan Masaby och Hullo med Ingvalsby uti Nylands Lähn Raseborgs Öfra Härad och Kyrkslätt Sochen.

Hagstrom Carl 1778-1779: Charta öfver Ingwalsby och Hullus Rusthålls Ägor i Nyland Raseborgs Östra Härad Kyrkslätt Sokn.

Kirkkonummen karttapalvelu, ilmakuvat v. 1956 ja 1944.

Peruskartta 2032 09, 1961. Maanmittauslaitos.

Pitäjänskartta, Kirkkonummi, 1842. Maanmittauslaitos.

Senaatinkartta, vuoden 1872 mittaus. Rivi VI. Lehti 27. Maanmittauslaitos.

Suunnistusseura Lynx, Janne Weckman 2013: suunnistuskartta ”Ingvalsby, 1:10 000.

Rakenteet

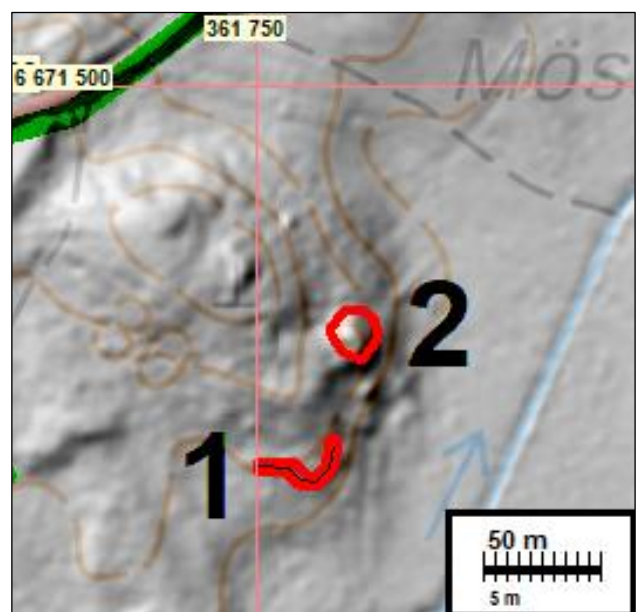
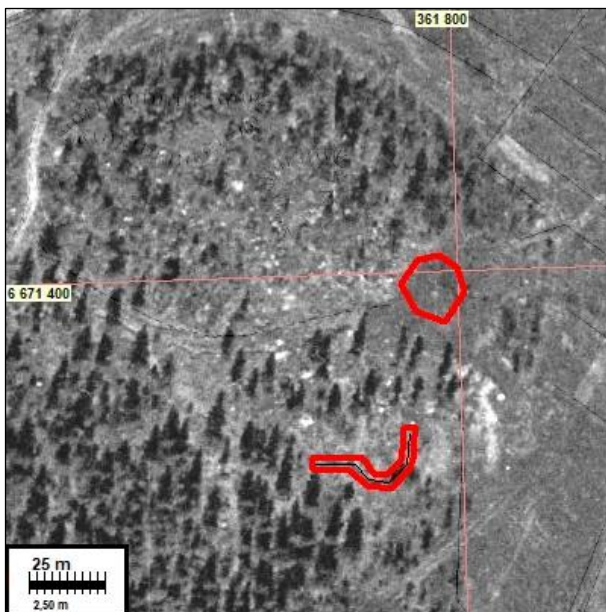
1 Mössmyren 1, taisteluhauta

N 6671337 E 361773

Huonokuntoinen ja matalaksi sortunut taisteluhauta. Erottuu kyllä vielä hyvin maastossa. Maahan kaivettu kokonaisuudessaan.

Matala taisteluhaudan jäännös nuoren metsän ja pusikon peittämänä erottuu kuvissa huonosti. Taisteluhauta ei erotu kunnolla - jos ollenkaan paikkatietoikkunan korkuesmallissa, mutta erottuu heikosti v. 1956 ilmakuvassa.

Ilmakuv 1956 ja maastokarttaote jossa pohjalla viistovalvarjoste.

2 Mössmyren 2, bunkkeri

N 6671397 E 361795

Maahan kaivettu tai maalla peitetty betonibunkkeri. Ampuma-aukot itään ja itäkaakkoon suolle, sekä yksi kapea aukko etelä-kaakkoon. Betonikatto. Sisäänmenoaukko länsireunalla, josta aukko bunkkerin länsiseinässä. Aukko on ahdas ja pystyseinäinen, osin sortunut ja maa- ja kivi-

neksen peittämä pohja, reunat heinän ja kasvillisuuden osin peittämät. Vaarallinen. Siihen on lyöty pystyyn keppi, jossa merkinauha varoitukseksi.

Etelään aukeava ampuma-aukko ja sen vasemmalla puolella oviaukko (pohjoiseen). Lähikuva ampuma-aukosta. Alla oviaukko

Ampuma aukko länteen suolle, oikealla rinteen juurelta.

3 Hullus W 1, pesäke

N 6670991 E 362119

Yksittäinen, maahan kaivettu U muotoinen pesäke, jossa kuoppa josta kaareva hauta länteen (jossa matala kuoppa) Sortunut ja pesäkekuoppa veden täyttämä.

Pusikon peittämä pesäkekuoppa, luoteeseen.

4 Hullus W 2, taisteluhauta

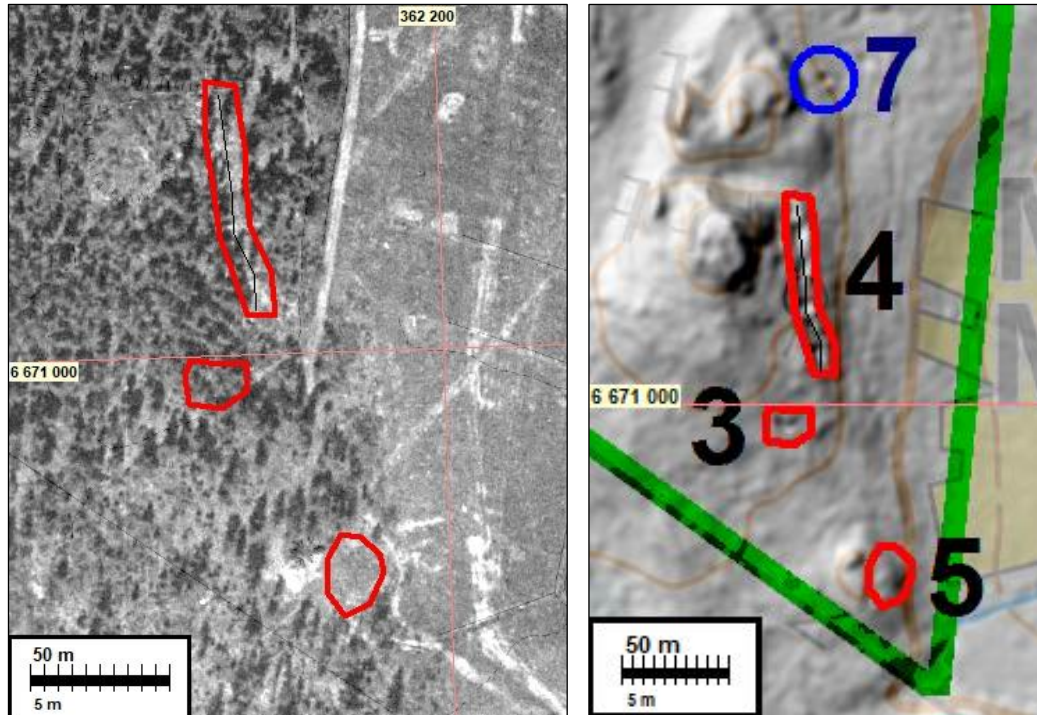
N 6671063 E 362125

Syvä ja leveä taisteluhauta – vaikuttaa ”teelmältä”. Hauta jokseenkin siinä syvempiä ja leveämpi kohtia – kuin helminauha. Kaivettu maahan ja pohjoispäässä kaivettu kallioseinän juurelle. Maat etupuolelle valliksi. Taisteluhauta on leikkipaikkana, vaikuttaa värikuulapysyntyntereelta. Siinä on puisia seinämiä ja katospressun jäänteitä, kaikki tuoreita. varustus vaikuttaa keskeneräiseltä, ja ehkä koneella kaivettu. Erottuu hyvin laserkeilausaineistossa. Pusikon ja nuoren metsän peittäjä. Se funktio ja ”taktiikka” ei oikein hahmotu.

Kaivannon (taisteluhauta) eteläpäätä etelään, ja keskiosaa jossa nykyaikaisia rakenteita ja alla oikealla pohjoispäätä joka kallion juurella, nuoren ja tiheän metsän sekä pusikon peitossa.

Varustukset eivät erotu v. 1956 ilmakuvassa. Nro 7 on vain pienehkö pyöreä kuoppa, joka tuskin on varustus. Kuopat sen länsipuolella ovat luontaista kalliota.

5 Hullus W 3. bunkkeri

N 6670917 E 362167

Pienen kalliopaljastumakumpareen itäkupeessa on maalla peitetty betonibunkkeri. Vaikuttaa siltä, että siinä olisi ollut kk tai tähystys kupu aivan itäreunalla. Ampumaukkoja ei erotu. Olisivatko sortuneet umpeen. Mahdollisen kuvun kohdalla on pyöreä n. 1-5 m halk aukko bunkkeriin joka on täysin täytynyt kivillä (lienee täytetty). Sen länsipuolella on Aukko katossa ja sen eteläpuolella kapea oviaukko - jyrkkä kuoppa ja siitä oviaukko bunkkerin eteläseinällä (lännessä on kallio). Oviaukko osin sortunut umpeen. Se samoin kuin katossa oleva aukko on jyrkkä ja teräväreunainen, osin kasvillisuuden peittämät aukot katossa, josta pieni ihminen voi viistosti pudota ahtaista aukoista bunkkeriin. Vaarallinen. Aukko olisi syytä tukkia.

Bunkkerin oviaukko sen eteläseinässä – pohjoiseen ja oikealla itään pellon suuntaan.

Aukko keskellä kattoa ja sen itäpuolella rinteessä pyöreä betonirakenne joka tukittu kivillä.

6-7 kuopat

6 N 6671435 E 362209

Lynxin kartassa merkitty pesäkkeeksi. Paikalla on pienipiirteisessä hyvin loivasti itään viettävässä maastossa epämääräisen muotoinen matala kaivanto. Se on siksi matala, että ei voi olla korsu ja tuskin pesäkekään – sen muoto samoin kuin sijainti ei sovi pesäkkeelle. Viistovalovarjosteessa kuoppa näyttää pyöreältä mutta on kuitenkin enemmän ”rosoisen” L:n muotoinen ja matala. Ilmeisesti ”tavallinen” maanottokuoppa.

7 N 6671155 E 362133

Pyöreä kuoppa metsässä, halk. n. 3 m ja noin metrin syvä (sörtynyt). Ei hahmotu varustukseksi. Ei hiiltä tai muuta hiilihautaan viittaavaa. Lienee maanotto- tai koetuskuoppa. Viistovalovarjosteessa näyttäisi sen länsipuolella olevan erilaisia kuoppia, mutta ne ovat heijastumia luontaisista kallion muodoista.

